

1. PRESENTACIÓ: EL SUBSTANTIU COM A PARAULA VARIABLE

En grec clàssic, el substantiu presenta diverses terminacions o desinències segons la seva funció sintàctica en l'oració.

Aquest procediment sintàctic afecta tot el sistema nominal:

- substantius o noms,
- article
- adjectius
- pronoms

Observa aquest fet en els textos A i B i en els topònims del mapa. Pots llegir-los amb l'ajut dels vocabularis corresponents.

Observa que hi ha altres tipus de paraules que són invariables i sempre apareixen igual (tret de possibles ajustaments fonètics: οὐ οὐχ οὐκ):

- conjuncions: καί, γὰρ, ἄρα
- adverbis: ποῦ, οὐ, ναί, μὴ, αὐθις
- interjeccions: ᾠ
- preposicions: εἰς, πρός, ἐν

VOCABULARI TEXT A

αἱ Ἀθῆναι Atenes

ἀκούουσι (ν) escolten, senten

βαίν-ει va

βλέπ-ει mira

Βυζάντιον Bizanci

δὲ i; però

εἰς a, cap a (entrada)

εἰς Εὐβοίαν fins a Eubea

εἰς τὸ πλοῖον al vaixell

εἰς Χίον fins a Quios

εἰς-βαίν-ει embarca

εἰς-βαίνουσι(ν) embarquen

ἐν a

ἐν Βυζαντίῳ a Bizanci

ἐν Εὐβοίᾳ a Eubea

ἐν Χίῳ a Quios

ἐξαίφνης de sobte
 ἔπειτα després, aleshores, tot seguit
 ἐστι(ν) és, està
 καὶ i
 καὶ ... καὶ ...i... (ambdós)
 μὲν ... δὲ d'una banda...de l'altra
 ὁ el, en
 ὁ Δικαιοπόλις Diceòpolis
 ὁ Ζηνόθεμις Zenòtemis
 ὁ Ἡγέστρατος Hegèstratos
 ὁ κυβερνήτης el capità
 ὁ ῥαψωδός el rapsode
 οἱ els
 οἱ ναῦται els mariners
 ὄρ-ᾱ veu
 ὄρ-ῶσι(ν) veuen
 οὖν en efecte
 πλ-εῖ navega
 πρὸς cap a (aproximació)
 πρὸς τὰς Αθήνας cap a Atenes
 πρὸς τὴν γῆν cap a terra
 πρὸς τὸν Πειραιᾶ cap al Pireu
 τε... καὶ ... i ... (ambdós)
 τέλος finalment, a la fi
 τὴν la
 τὴν ἀκρόπολιν l'Acρόpolis
 τί; què?
 τὸν el
 τὸν Παρθενῶνα el Partenó
 τὸ el (neutr.)
 τὸ πλοῖ-ον el vaixell
 ψόφ-ον un soroll

VOCABULARI TEXT B

ἀκού-ω sento
 ἀκού-εις sents
 ἀκού-ομεν sentim
 ἄκου-ε escolta!
 ἀληθῆ la veritat
 ἀλλὰ però, sinó
 ἄρα és que...?

αὐθις una altra vegada
βλέπε mira!
γὰρ car, ja que
δεῦρο aquí
Δικαιόπολι Diceòpolis
ἐγώ jo
ἔγωγε el que és jo, jo
ἔλθ-έ vine!
ἐστι(ν) és, està
Ζεῦ Zeus
Ζηνόθεμι Zenótemis!
ἦ Ia
ἡ ἀκρόπολις l'acròpolis
ἰδοῦ ei! mira!
καὶ també
καλός bell, bonic
καλή bella, bonica
καλόν bell, bonic (neutre)
κυβερνήτα capità!
λέγ-εις dius
μὰ Δία per Zeus!
μὴ no (+imper.)
ναί sí
νῦν ara
ὁ Παρθενών el Partenó
τὸν Πειραιᾶ El Pireu
ὄρ-ῶ veig
ὄρ-ᾶς veus
οὐ no
οὐδὲν res
οὖν en efecte
ὁ ψόφος el soroll
ποῦ on?
σαφῶς clarament
σὺ tu

2. MOSTRES DE L'OPOSICIÓ DELS CASOS. Textos A i B

Aquestes paraules al NOMINATIU presenten una *ς* final i en VOCATIU cap:

Nominatiu	Vocatiu
ὁ Δικαιόπολι-ς	ὦ Δικαιόπολι
ὁ Ζηνόθεμι-ς	ὦ Ζηνόθεμι
ὁ κυβερνήτη-ς	ὦ κυβερνήτα

Aquestes paraules ,
si al NOMINATIU presenten una *-ς* final, a l'ACUSATIU presenten una *-ν* final;

si al NOMINATIU presenten una *-ν* final, a l'ACUSATIU s'afegeix una *-α* :

Nominatiu	Acusatiu
ἡ ἀκρόπολι-ς	τὴν ἀκρόπολι-ν
ὁ Παρθενών	τὸν Παρθενών-α
ὁ ψόφο-ς	τὸν ψόφο-ν

3. MOSTRA DE LA IDENTIFICACIÓ DE CASOS EN CORRESPONDÈNCIA AMB UNA FUNCIÓ SINTÀCTICA

Text B /

Observa que els substantius que funcionen com a **COMPLEMENT DIRECTE** presenten una **v** final, característica de l'ACUSATIU (**singular**):

ἐγὼ γὰρ τὴν ἀκρόπολιν οὐχ ὄρω.

ἄρα καὶ σὺ τὴν ἀκρόπολιν ὄρα;

ἄρα ἀκούεις καὶ σὺ τὸν ψόφον;

καὶ ἐγὼ τὸν ψόφον αὐθις ἀκούω.

Text A /

Observa que els substantius precedits per la preposició εἰς οὐ πρὸς, que funcionen com a **COMPLEMENT CIRCUMSTANCIAL de direcció cap a on**, presenten una **ν / α** final, característica de l'**ACUSATIU (singular)** :

εἰς τὸ πλοῖον**ν**

εἰς Χίον**ν**

εἰς Εὐβοίαν**ν**

πρὸς τὸν Πειραιᾶ**ν**.

πρὸς τὴν γῆ**ν**

Text A /

Observa que els substantius precedits per la preposició ἐν, que funcionen com a **COMPLEMENT CIRCUMSTANCIAL de lloc a on**, presenten una **ι** suscrita final (**ω, α**), característica del **DATIU (singular)** :

ἐν Βυζαντί**ω**

ἐν Χί**ω**

ἐν Εὐβοί**α**

4. ELS CASOS (DENOMINACIONS) I LES SEVES FUNCIONS

El sistema nominal del grec clàssic disposa de cinc casos, entre els quals es distribueixen les diverses funcions sintàctiques:

NOMINATIU	Subjecte (protagonista de l' acció verbal) Atribut
VOCATIU	Vocatiu
ACUSATIU	Complement Directe Referent de l' acció verbal (Acusatiu de Relació) Complement Circumstancial (amb o sense preposició)
GENITIU	Complement del Nom Règim de Verb Complement Circumstancial (amb o sense preposició)
DATIU	Complement Indirecte Règim de Verb Complement Circumstancial (amb o sense preposició)

5. LES DECLINACIONS

Els substantius s'agrupen en tres declinacions, cada una de les quals disposa del seu repertori de desinències pels diversos casos.

1ª Declinació: temes acabats en α -/ η -
substantius femenins (i també masculins)

2ª Declinació: temes acabats en o-
substantius masculins (i també femenins) i neutres

3ª Declinació: temes acabats en consonant, en les vocals ι -, υ - , i en diftong
substantius masculins, femenins i neutres

7. GÈNERE I NOMBRE

Efectivament, el sistema nominal del grec clàssic també presenta marques de gènere i nombre.

Els gèneres són : masculí, femení i neutre

Els nombres són : singular, plural i dual

MOSTRA DE LA CORRESPONDÈNCIA O CONCORDANÇA DE GÈNERE.

Text B /

Observa la correspondència o concordança entre adjectius, articles i substantius

en masculí:

καλός ἐστὶν ὁ Παρθενών

καλὸς δὲ ὁ Πειραιεύς

en femení:

καλὴ δὲ ἡ ἀκρόπολις

en neutre:

καλὸν ἐστὶ τὸ νεώριον

8. PARADIGMES BÀSICS

L'article: ὁ, ἡ, τό. Ens permet identificar el gènere, nombre i cas del nom al qual acompanya.

L'adjectiu de tres terminacions: καλός καλή καλόν. Presenta una declinació molt semblant a la de l'article.

Article								
	singular					plural		
	masc.	fem.	neut.			masc.	fem.	neut.
N	ὁ	ἡ	τό	N	οἱ	αἱ	τά	
A	τόν	τήν		A	τούς	τάς		
G	τοῦ	τῆς	τοῦ	G	τῶν			
D	τῷ	τῇ	τῷ	D	τοῖς	ταῖς	τοῖς	

Adjectiu 3 terminacions								
	singular					plural		
	masc.	fem.	neut.			masc.	fem.	neut.
N	καλός	καλή	καλόν	N	καλοί	καλαί	καλά	
A	καλόν	καλήν		A	καλούς	καλάς		
G	καλοῦ	καλῆς	καλοῦ	G	καλῶν			
D	καλῷ	καλῇ	καλῷ	D	καλοῖς	καλαῖς	καλοῖς	

Les declinacions 1^a i 2^a: aprenem els paradigmes bàsics.

La 3ª declinació: aprenem el quadre de desinències i paradigmes seleccionats d'entre els diversos temes.

Codi de colors

- **Blau**: lletra que determina el tema
- **Blau cel / fosc**: temes alternants
- **Magenta**: desinència de cas
- **Lila**: combinació de la determinació de tema amb la desinència
- **Verd**: lletra que incideix en la determinació del tema o que s'afegeix per connectar la determinació del tema amb la desinència
- (parèntesi): lletra que s'afegeix o no depenent del començament de la paraula següent

1ª Declinació

- Femenins α - pura (precedida de ι -, ε -, ρ -)
- Femenins α - mixta
- Femenins η -

- Masculins η -
- Masculins α -

1ª Declinació
femenins α- pura (precedida de ι-,ε-,ο-)

	sing.		plur.	
N	ή	ήμέρα	αί	ήμέραι
V		ήμέρα		ήμέραι
A	τήν	ήμέραν	τάς	ήμέρας
G	τῆς	ήμέρας	τῶν	ήμερῶν
D	τῇ	ήμέρᾳ	ταῖς	ήμέραις

1ª Declinació
femenins η-

	sing.		plur.	
N	ή	βοή	αί	βοαί
V		βοή		βοαί
A	τήν	βοήν	τάς	βοάς
G	τῆς	βοῆς	τῶν	βοῶν
D	τῇ	βοῇ	ταῖς	βοαῖς

1ª Declinació
 masculins **η-**, **α-**

	sing.	plur.
N	ὁ ναύ η ς	οἱ ναῦ α ι
V	ναῦ α	ναῦ α ι
A	τὸν ναύ η ν	τοὺς ναύ α ς
G	τοῦ ναύ ου	τῶν ναυ ῶ ν
D	τῷ ναυ ῆ	τοῖς ναύ α ϊς

2ª Declinació masculins i femenins ο-

	sing.	plur.
N	ὁ ἄνθρωπος	οἱ ἄνθρωποι
V	ἄνθρωπε	ἄνθρωποι
A	τὸν ἄνθρωπον	τούς ἀνθρώπους
G	τοῦ ἀνθρώπου	τῶν ἀνθρώπων
D	τῷ ἀνθρώπῳ	τοῖς ἀνθρώποις

2ª Declinació neutres ο-

	sing.	plur.
N	τὸ ἔργον	τὰ ἔργα
V		
A		
G	τοῦ ἔργου	τῶν ἔργων
D	τῷ ἔργῳ	τοῖς ἔργοις

3ª Declinació

- Temes en **consonant**
  - gutural
  - dental
  - ντ-
- Temes en **diftong**
- Temes en **vocal llarga** i en **vocal suau**
  - -ι/ει

3ª Declinació: **desinències**

	sing.		plur.	
	masc. i fem.	neut.	masc i fem.	neut.
N	ς / tema allargat	∅ (tema pur)	ες	α
V	ς / ∅			
A	α / ν		ας / ς	
G	ος		ων	
D	ι		σι(ν)	

3^a D, temes en gutural

gutural+ σ = ξ

	sing.	plur.
N	ὁ κόραξ	οἱ κόρακες
V	κόραξ	κόρακες
A	τὸν κόρακα	τούς κόρακας
G	τοῦ κόρακος	τῶν κοράκων
D	τῷ κόρακι	τοῖς κόραξι(ν)

3^a D, temes en dental

dental davant σ desapareix
dental final de paraula desapareix

	sing.	plur.
N	ἡ λαμπάς	αἱ λαμπάδες
V	λαμπάς	λαμπάδες
A	τὴν λαμπάδα	τάς λαμπάδας
G	τῆς λαμπάδος	τῶν λαμπάδων
D	τῇ λαμπάδι	ταῖς λαμπάσι(ν)

3^a D, temes en dental
 dental davant σ desapareix
 dental final de paraula desapareix

	sing.	plur.
N	ὁ παῖς	οἱ παῖδες
V	παῖ	παῖδες
A	τὸν παῖδα	τοὺς παῖδας
G	τοῦ παιδός	τῶν παιδῶν
D	τῷ παιδί	τοῖς παισί(ν)

3^a D, temes en dental
 dental davant σ desapareix
 dental final de paraula desapareix

	sing.	plur.
N	τὸ σῶμα	τὰ σώματα
V		
A		
G	τοῦ σώματος	τῶν σωμάτων
D	τῷ σώματι	τοῖς σώμασι(ν)

3^a D, temes en **ντ-**

ντ- davant **σ** desapareix

τ final de paraula desapareix

	sing.	plur.
N	ὁ γίγα ς	οἱ γίγα ντες
V	γίγα ν	γίγα ντες
A	τὸν γιγά ντα	τοὺς γίγα ντας
G	τοῦ γίγα ντος	τῶν γιγά ντων
D	τῷ γίγα ντι	τοῖς γίγα σι (ν)

3^a D, temes en vocal suau variable:

ι-/ει-, υ-/ευ-

ι,υ intervocàliques cauen, amb certes contraccions de vocals

	sing.	plur.
N	ἡ πόλις	αἱ πόλεις
V	πόλι	πόλεις
A	τὴν πόλιν	τάς πόλεις
G	τῆς πόλεως	τῶν πολέων
D	τῇ πόλει	ταῖς πόλεσι(ν)

Substantius amb
doble tema

N	Zεύς
V	Zεῦ
A	Δία
G	Διός
D	Δί

9. ELEMENTS D'ESTRUCTURA FORMAL DEL GREC:

Als substantius grecs podem distingir diversos elements formants:

arrel
morfemes
desinències
prefixos / infixos / sufixos

Hi ha substantius compostos, amb més d'una arrel

Observem aquest fet al material lèxic dels textos A i B

- arrel-desinència

τὸ πλοῖ-ον
τῆ-ν γῆ-ν
(τὸ-ν) ψόφο-ν
τὸ-ν Παρθενῶν-α

ἐν Βυζαντί-ω
ἐν Χί-ω
ἐν Εὐβοί-α

εἰς τὸ πλοῖο-ν
εἰς Χίο-ν
εἰς Εὐβοία-ν

πρὸς τὸ-ν Πειραι-ᾶ
πρὸς τῆ-ν γῆ-ν

- arrel+sufix-desinència

ὁ κυβερνή+ τη-ς
 κυβερνάω pilotar la nau
 -τη-ς competent en, professional del

οἱ ναῦ-ται
 ναῦς nau
 -τη-ς competent en, professional del

- arrel+arrel-desinència

ὁ Ἡγέ+στρατο-ς
 ἡγοῦμαι conduire
 στρατός exèrcit

ὁ ῥαψ+ωδό-ς
 (possiblement) ῥάπτω cosir
 ῥῶδᾱ cant

ὁ Ζηνό+θεμι-ς
 Ζηνός de Zeus
 θέμις llei

ὁ Δικαιό+πολι-ς
 δίκαιος just
 πόλις ciutat

τῆ-ν ἀκρό+πολι-ν
 ἄκρος alt
 πόλις ciutat